

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)

Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)

Band: 68 (1983)

Heft: 20

Artikel: Inscunter cun simbols (I)

Autor: Camartin, Florentina

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881700>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 30.07.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Inscunter cun simbols (I)

da sora Florentina Camartin

Adina puspei sescuntriein nus cun segns che paran d'haver ina muntada pli profunda che quei ch'els tradeschan a noss'emprema e gliada. Ei vala la peina da star in mument eri e far stem tgei cuntegn ch'ei resumaus en tals segns che vegnan era numnai «simbols».

In dils simbols che nus entupein il pli savens ei

il segn dalla crusch

Nus cristians savein: Ina crusch ei stada igl instrument dil marteri mortal da nies Salvader Jesus Cristus. Il segn dalla crusch ei daventaus cheutras il simbol da nies spindrament. Muort quei fatg drova la Baselgia quei segn per entscheiver las funcziuns liturgicas, per benedir e per consecrar. Il segn dalla crusch stat alla testa da tut ils auters simbols che nus duvrein.

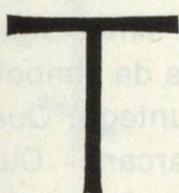
La crucifigaziun era la pli crudeivla e degradonta peina da mort dils Romans e dils Persers. Mo sclavs e malfatschents vegnevan sentenziai a quella, mai denton in burgheis roman. Daventaus cristian ha Constantin il Grond dismess quella peina da mort en siu imperi, pertgei entras la mort da Niessegner ei la crusch vegnida sanctificada e daventada in segn da victoria sur dil schliet. Il segn dalla crusch ei daventaus ina insigna nunseparabla da Jesus Cristus. E tenor ils rapports dils Evangelists savein nus constatar che Jesus era cudischius cul misteri da sia mort gia duront sia veta publica. Gia avon sia passiun e mort ha el fatg attents ses auditurs che tgi che vegli suandar el stoppi prender sia crusch sin el, mintgin la sia (Mt 16, 24). Probabel ha el duvrau cun quell'expressiun in proverbi ch'era enconuschents alla glieud da gliez temps, pertgei ei era usit ch'ils condemnai alla mort vid la crusch stuevan purtar sez il lenn da tortura el liug nua ch'els vegnevan crucifigai. Il senn per propri da ses plaids – che mintgin stoppi prender sia crusch sin el sch'el vegli suandar el – quei senn han ils apostels denton capiu pér suenter sia levada. Igl apiestel s. Paul numna la crusch «il segn da reconciliaziun cun Diu» (Eph. 2, 16), «il segn dalla pasch» (Kol. 1, 20) «il segn dalla gloria» (Gal. 6, 14). Alla fin dil mund vegn tenor il plaid da Cristus «quei segn dil fegl dil carstgaun a cumparer vid il tschiel» (Mt 24, 30).

Ils pievels antics duvravan la crusch sco segn astronomic. La crusch significava il sulegl ni las direcziuns dil tschiel. Ils cristians han surpriu las suandontas fuomas da cruschs ord las differentas culturas e dau a quellas lur atgna simbolica.

La crusch el tscherchel ei in simbol prechristian per la glisch ed il sulegl. Quei simbol vegneva duvraus oravontut dils pievels asiats e dils vegls Germans. Per quels veva quei simbol era la significaziun dil cuors digl onn e dil principi creativ en senn biologic. Per els muntava quei simbol: veta e salit.

Egl art cristian survegn quei segn sia muntada en relaziun cul Salvador che ha purtau glisch e spindrament al mund. Quei segn sa denton era significar la pussonza suprema da Diu sur dil mund.

La crusch tschentada (fuorma d'in T) vegneva considerada sco center dil mund, e sco simbol dalla forza universala dil sulegl. Ils retgs d'Assur purtavan quei segn entuorn culiez ni sil pèz. Ils pievels genuins dalla America vesevan el T il simbol dalla plievgia e dil diu dalla plievgia. La trav horizontala simbolisava las sferas dil tschiel, la trav verticala il radi dall'aua.

El VT legin nus ch'il profet Ezechiel hagi nudau il frunt dils cartents sin camond da Diu cun quei segn (Ezc. 9, 4). Era ella Palentada da s. Gion vegnan ils elegi signai semegliontamein. Il fest dils emprems eremits purtava quella fuoma da crusch. Ord quei motiv han ins era numnau quella fuoma da crusch tenor in dils emprems eremits «crusch da s. Antoni».

S. Francesc d'Assisi signava ses documents cun quella crusch. Aunc oz portan ils terziars da s. Francesc savens ina crusch da tala fuoma.

La crusch cun onza vegn magari era numnada «clav dil Nil» e muntava pils Egipzians segn da veta ni segn per la fructificaziun entras il sulegl. La trav horizontala cun l'onza muntava il sulegl che sesaulza, la trav verticala muntava il radi sulegl che croda sin tiara. Ins anfla quella fuoma da crusch savens sin fossas da descendants cristians dils Egipzians.

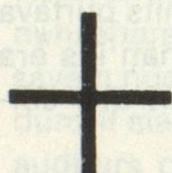
La crusch cun crutschs, a nus enconuschenta ord il temps dil naziunalsocialissem en Tiara Tudestga. Oriundamein setracta ei d'in segn per il fiug e pil sulegl. Quella fuorma ei fetg veglia e vegn era numnda «crux gammata» perquei ch'ella consista ord quater grecs viults entuorn.

Ils buddhists numnan quei segn «clav dil Paradis». En otras culturas eis el il simbol da veta. Pli tard han ils Germans surpriu quei simbol.

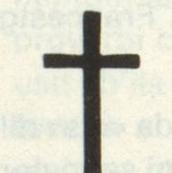
Enteifer ils ornements religius da stil romanic ei quella crusch daventada il simbol che duei schurmegiar dil giavel.

Duront ils emprems treis tschentaners duvravan ils cristians denton buca oravontut quellas cruschs per simbolisar lur cardientscha enten Cristus, mobein oravontut l'*anca*, il *triangel* ed il *monogram da Cristus*. Ils emprems cristians stuevan esser fetg precauts el diever da lur simbols per buca leventar persecuziuns. Perquei sesurvevan els savens da simbols gia existents en lur culturas e devan a quels in niev cuntegn. Quei cuntegn tenevan els tschelau ella schinumnada «disciplina arcana». Cun la libertad da cardientscha concedida da Constantin han ins pudiu s'abstener da quella disciplina arcana ed ughegiar da duvrar aviartamein ils simbols dalla cardientscha cristiana. Aschia han ins era saviu representar il segn dalla crusch senza stuer cumbinar el cun fuomas da segns che vevan en outras religiuns gia lur ferma muntada.

Las differentas fuomas dalla crusch dils cristians ein las suandontas:

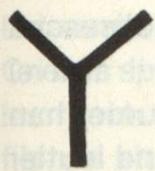
La crusch greca, ni crusch quadrata (damai che tuttas quater travs ein tuttina liungas).

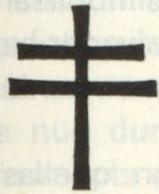
La crusch latina.

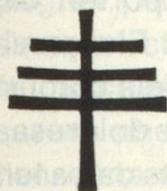
La crusch da s. Andriu. Oriundamein significava quella crusch ils lenns cruschai el fiug sigl altar.

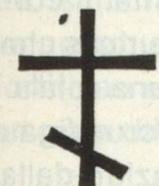
La crusch culs bratschs alzai fa endamen il pumer sco simbol da veta.

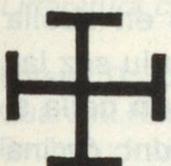
La crusch dils aruestgs e dils patriarchs. La heraldica numna ella «crusch da Lothringen».

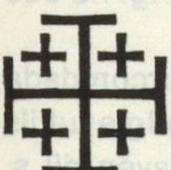
La crusch dil papa. Per differenziar denter la crusch da processiun dils aruestgs e quella dil papa han ins aschuntau a quella dil papa ina tiarza trav.

La crusch russa. Tipic per las cruschs russas en tut lur variantas ei la trav pils peis postada uiersch.

La crusch da quater Ts ei d'anflar gia sin muneida dil temps merovingic. Ell'Austria han ins duvrau quella crusch per signet dallas dietas dils catolics (Katholikentage).

La crusch da Jerusalem cun las quater cruschettas che circumdeschan ina crusch gronda duei regurdar allas sontgas tschun plagas da Niessegner. Ils cavaliers dalla s. Fossa portan quella crusch sin lur mantials alvs.

La crusch dils maltesers cun ses otg pézs regorda allas otg beadientschas. Ella ei la crusch digl uorden dils Johannits.

Malgrad il triumf dalla crusch el quart tschentaner e malgrad ils grondius priedis da s. Gion Chrisost davart la crusch ei la retenentscha da representar Jesus Cristus sco crucifigau vid la crusch aunc ditg buca stada superada. Il sentiment da vergugna ch'era colligiaus cun la peina da mort vid la crusch era aunc adina allerts da maniera ch'ins senuspeva

da representar il Salvader sco um da dolurs vid il segn che simbolisescha nies salit. Ord quei motiv ein las cruschs creadas entochen il sisavel tschentaner cun fetg paucas excepziuns senza corpus. Perencunter han ils artists representau enqualga Cristus fagend miraclas e tenend leutier in fest da pastur cun ina crusch sisum enta maun. Igl artist vul simbolisar igl operar mistic da Cristus sur tut ils temps ora: Quei ch'il Salvader ha operau duront sia veta cheu sin tiara, quei operesch el vinavon en moda nunveseivla ella liturgia dalla Baselgia.

In pass viers la representaziun reala dil crucifigau muntan quellas cruschs che portan sin la cruschada dallas duas travs in portret dil Salvader ni in Tschut pascal ni il maun benedend da Cristus. El sisavel tschentaner han ins entschiet a crear cruschs cun corpus. Quels corpus ein vestgi cun ina tunica liunga ed han in'expressiun buca dolorusa, mobein gloriusa. Era ella perioda digl art romanic han ils artists dau a lur representaziuns da Cristus vid la crusch l'expressiun triumfonta. Il corpus da quellas cruschs ei vestgius cun in lenziel entuorn las launcas che tonscha tochen la schanuglia e sin tgau porta el savens ina cruna roiala. Dapi il 10avel tschentaner han ins lu entschiet a representar il crucifigau realisticamein en sias immensas dolurs. Insumma ei la meditaziun dalla passiun e mort da Niessegner stada fetg derasada ella Baselgia dil temps miez. S. Francesc d'Assisi ei p. ex. staus schi profundaus en quella meditaziun ch'el ha retschiert la stigmatisaziun, q.v.d. survegniu sez las tschun plagas sco Cristus ha giu vid la crusch. La meditaziun dalla s. crusch, v.d. dil pitir e murir da nies Salvader ei segir era aunc oz ina fontauna da forza che gida nus a purtar noss'atgna crusch, e tgi ha buc ina tala?!

Ella liturgia dalla Baselgia vegn la crusch adina puspei circumdada d'accents da victoria. El segn dalla crusch resumescha la Baselgia tut ils misteris da Cristus. Ils segn dalla crusch cumpogna nus naven dil s. Batten entochen en fossa. El ei il gèst liturgic che vegn fatgs il pli savens. El ei l'expressiun da grazia, da forza divina e da benedicziun. Il segn dalla s. crusch empren gia igl affon ed adina puspei fagein nus quel sur nusezs e sur dils carstgauns che nus tenin car. Il grond theolog Romano Guardini scriva en siu cudischet «Von heiligen Zeichen» il suandont: «Ti fas il segn dalla s. crusch, fai el endretg. Fai el buca en prescha e da maniera ch'ins sa buca tgei ch'el ha da muntar mobein fai in'enzenna dalla s. crusch scosauda, plaunsiu, dil frunt sil pèz, dad in schui tier l'auter. Sentas co quell'enzenna tschaffa tei entiramein? Rimna tes patratgs e tiu entir esser sut quell'enzenna. Lu sentas ti ch'ella tschaffa tei entiramein, ch'ella benedescha e sanctifichescha tiu tgierp e ti'olma. Daco? Elliei

l'enzenna digl univers – ed ei l'enzenna dil spindrament. Vid la crusch ha Cristus spindrau tut ils carstgauns, l'entira historia, igl entir mund. Entras la crusch sanctifichescha el il carstgaun diltuttafatg entochen els davos fils da siu esser. Perquei fagein nus la s. crusch avon ch'entscheiver l'oraziun. La s. crusch duei rimnar ed ordinar nos patratgs, nos sentiments e nossa voluntad viers Diu. Suenter l'oraziun fagein nus puspei l'enzenna dalla s. crusch sinaquei che las grazias che Dieus ha concediu a nus duront l'oraziun restien tier nus. Nus fagein la s. crusch en muments d'empruament per vegnir rinforzai el bien ed en muments da prighel per vegnir schurmegiai. Nus benedin cul segn dalla s. crusch sinaquei che la plenezia dalla veta divina possi entrar en noss'olma e fructificheschi e consecreschi quella pli e pli. Buc emblida quei schi savens che ti fas la s. crusch. Igl ei l'enzenna la pli impurtonta, igl ei l'enzenna da Cristus. Fai ella endretg: plaunsiu, cun patratg e devoziun. Lu tschaffa ella tiu entir esser, tia persuna e ti'olma, tes patratgs, tia voluntad e tui sentiment, tias interpresas e tias refusas e tut vegn fortificau entras quell'enzenna, signau e consecrau ella forza da Cristus en num dil Diu trinitari.»

Litteratura consultada:

Forster D.: Die Welt der Symbole, Tyrolia, Innsbruck

Guardini Romano: Von heiligen Zeichen, Matthias-Grünewald, Mainz

Rech P.: Inbild des Kosmos, O. Müller, Salzburg-Freilassing

Jeu contel

Jeu contel
malgrad
che miu cor
ei in stublā
che spetga la faultsch
e spetga il crie –
ara, Segner,
e semna da niev
ch'jeu sappi cantar
plein speronza!

Sora Florentina Camartin